

SL

SL

SL

KOMISIJA EVROPSKIH SKUPNOSTI

Bruselj, 26.11.2008
COM(2008) 800 konč.

SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU SVETU

Evropski načrt za oživitev gospodarstva

Čas za ukrepanje je zdaj

Evropske vlade in institucije so pred resnično preizkušnjo takrat, ko se soočajo z najtežjimi razmerami. V takih časih morajo uporabiti domišljijo ter pokazati odločnost in prilagodljivost. Pokazati morajo, da razumejo potrebe družin in skupnosti v celotni Evropski uniji ter da so kos nalogi iskanja pravega odziva na nenadno poslabšanje obetov za rast in delovna mesta v Evropi.

Drugi bodo sodili Evropo predvsem po rezultatih. Komisija v sedanji sestavi že od začetka svojega mandata postavlja v ospredje sposobnost Evropske unije, da dosega rezultate za svoje državljane. Usmerila se je v ukrepanje na področjih, ki bodo vplivali na Evropejce v vseh delih EU. Zavzema se za partnerski pristop pri sodelovanju s ključnimi akterji na vseh ravneh. Jasno je dala vedeti, da delo ne bo opravljeno, dokler rezultatov ne bodo čutili državljani.

Sedanja gospodarska kriza je nova priložnost, v kateri lahko Evropa pokaže, da najbolje služi svojim državljanom, če so merilo konkretni ukrepi. Evropa je lahko nosilka sprememb.

V težkih časih obstaja nevarnost skušnjave, da bi se prepustili občutkom nemoči. Toda Evropa ni nemočna. Vzводи nacionalnih vlad, instrumenti Evropske unije in vpliv inteligentnega usklajevanja skupaj tvorijo močno silo, ki lahko zaustavi trend drsenja v globljo recesijo. Evropa, ki je pripravljena ukrepati hitro, drzno, ambiciozno in ciljno usmerjeno, bo Evropa, ki bo zmožna zajezi nadaljnje poslabšanje razmer in obrniti razvoj v pravo smer. Uspeli ali odpovedali bomo skupaj.

Poseben prispevek Evropske unije je njena sposobnost, da podpira sodelovanje partneric. Usklajeno izvajanje ukrepov držav članic in Skupnosti bo pomemben vzvod za spremembe. Odprlo bo možnosti za kar najučinkovitejše izkoriščanje prednosti vsakega posameznega dela Evrope. Omogočilo nam bo oblikovati celovit odziv na to svetovno krizo.

Pred mesecem dni je Komisija prevzela pobudo, da pokaže, kako se lahko z odločnim in usklajenim ukrepanjem odzovemo na gospodarsko krizo. Veseli me, da nacionalne vlade pri reševanju svojih lastnih težav iščejo navdih v skupnih načelih, dogovorjenih za ukrepanje na evropski ravni. Danes bo Komisija okrepila to platformo za skupno ukrepanje z načrtom, ki naj bi omejil obseg gospodarskega upada, spodbudil povpraševanje in zaupanje ter tako rešil na sto tisoče delovnih mest ter omogočil nadaljnje delovanje velikih in malih podjetij, medtem ko čakamo, da gospodarstvo spet začne rasti.

Evropski načrt za ožvitev gospodarstva ima dva ključna stebra in eno temeljno načelo:

- *Prvi steber je obsežna injekcija kupne moči v gospodarstvo za spodbuditev povpraševanja in povečanje zaupanja. Komisija predlaga, da se države članice in EU po nujnem postopku dogovorijo o takojšnji proračunski spodbudi v višini 200 milijard EUR (1,5 % BDP) za pospešitev povpraševanja ob polnem spoštovanju določb Pakta stabilnosti in rasti.*
- *Drugi steber izvira iz potrebe po neposrednih kratkoročnih ukrepih za dolgoročno okrepitev konkurenčnosti Evrope. V načrtu je predstavljen celovit program neposrednih ukrepov v obliki „pametnih naložb“. Pametne naložbe so naložbe v prava znanja, ki jih bomo potrebovali jutri; naložbe v energetske učinkovitost za ustvarjanje delovnih mest in varčevanje z energijo; naložbe v čiste tehnologije za spodbujanje dejavnosti, kot sta gradbeništvo in avtomobilska industrija, na nizkoogljičnih trgih prihodnosti ter naložbe v*

infrastrukturo in povezave za spodbujanje učinkovitosti in inovacij.

Hkrati bo deset ukrepov za oživitev gospodarstva, zajetih v načrtu, državam članicam pomagalo uporabiti prave socialne in ekonomske vzvode, da se bodo lahko spoprijele z današnjim izzivom: zagotoviti nove vire financiranja za MSP, zmanjšati administrativne ovire in spodbuditi naložbe za posodobitev infrastrukture. To bo omogočilo prehod konkurenčne Evrope v nizkoogljično gospodarstvo.

- *Temeljno načelo tega načrta je solidarnost in socialna pravičnost. V težkih časih mora biti naše ukrepanje namenjeno zlasti tistim, ki so najbolj prizadeti. S prilagoditvijo prispevkov za socialno varnost si moramo prizadevati za ohranitev delovnih mest. Potrebni so takojšnji ukrepi za izboljšanje dolgoročnih možnosti zaposlovanja ljudi, ki so izgubili delo, in sicer v okviru Evropskega sklada za prilagoditev globalizaciji in pospešenega Evropskega socialnega sklada. S ciljno naravnanimi ukrepi za energetske učinkovitost je treba znižati stroške energentov za ogrožene skupine prebivalstva. Posvetiti se je treba tudi tistim, ki še ne morejo uporabljati interneta kot sredstva za vzpostavljanje stikov.*

Prepričan sem, da krizni časi prinesejo priložnosti za pospešitev sprememb in izvedbo strukturnih reform, ki nam bodo omogočile, da bomo uspešni v globaliziranem gospodarstvu prihodnosti. To je velika priložnost za Evropo.

Celovit in ambiciozen načrt za oživitev gospodarstva je zdaj na mizi. Prej ko ga bomo začeli uresničevati, prej bomo zagotovili pomoč, ki jo Evropejci potrebujejo danes.

José Manuel Durão Barroso

Bruselj, 26. novembra 2008

1. UVOD

Svetovna finančna kriza je močno prizadela EU. Pomanjkanje posojil, padec cen nepremičnin in dramatično padanje borznih tečajev povzročajo zmanjševanje zaupanja potrošnikov, potrošnje in naložb. Gospodinjstva so pod resničnim pritiskom. Naročila podjetij so upadla. Dejavnosti, ki so odvisne od potrošniških posojil, npr. dejavnost zasebnih gradbenih podjetij in avtomobilska industrija, so v številnih državah članicah doživele močno poslabšanje razmer na trgih.

Zadnje gospodarske napovedi kažejo neugodno sliko, saj je ob predpostavki, da ne bodo sprejeti nobeni korekcijski ukrepi, napovedana rast v letu 2009 blizu ničte stopnje ob tveganju krčenja gospodarstva, nezaposlenost pa naj bi se v prihodnjih dveh letih povečala za približno 2,7 milijona. V tednih od objave napovedi so se gospodarske razmere še poslabšale:

- razmere na finančnih trgih ostajajo nestabilne in bodo najverjetneje ostale zaostrene dlje, kot je bilo pričakovano,
- zaupanje gospodinjstev in podjetij je upadlo precej bolj, kot je bilo pričakovano,
- upočasnitev se je razširila na rastoča gospodarstva, kar negativno vpliva na evropski izvoz.

Evrsko območje in več držav članic je že zajela recesija. Obstaja tveganje, da se bo položaj še poslabšal in bo prišlo do odloga pri naložbah in potrošniških nakupih, kar bi lahko sprožilo začarani krog upadanja povpraševanja, krčenja poslovnih načrtov, zmanjšanja inovacij in zniževanja števila zaposlenih. To bi lahko potisnilo EU v globoko in daljšo recesijo: gospodarstvo bi se prihodnje leto še bolj skrčilo, število nezaposlenih oseb pa bi se povečalo za nekaj milijonov.

Za preprečitev takega razvoja dogodkov je potrebno hitro in odločno ukrepanje. Evropa mora uporabiti vsa sredstva, ki jih ima na voljo. To pomeni, da morajo države članice in Unija sodelovati tako, da bodo delovale usklajeno znotraj Evrope in hkrati vplivale na širši svetovni odziv. Pri spoprijemanju s finančno krizo je Unija zagotovila usklajenost delovanja na ravni EU in nacionalnega ukrepanja. S tem ji je uspelo zagotoviti stabilnost v času neposredne nevarnosti. Zdaj morajo države članice ponovno izkoristiti prednosti EU – učinkovito usklajevanje, verodostojen okvir Pakta stabilnosti in rasti ter lizbonske strategije, pa tudi koristi obsega, ki jih omogočata evro in največji enotni trg na svetu. Usklajeno ukrepanje na nacionalni ravni in ravni EU lahko vsem državam članicam pomaga premagati največje svetovne gospodarske pretrse in se skozi njih utrditi.

Zlasti evro se je izkazal za dragoceno prednost gospodarstev EU in bistven element stabilnosti. Ob podpori močne in neodvisne Evropske centralne banke evro države članice varuje pred destabilizacijskimi nihanji deviznih tečajev, ki bi močno zapletli odzivanje držav na krizo.

Pred mesecem dni je Komisija prevzela pobudo za pripravo načrta za spopad s finančno krizo in reševanje težav širšega gospodarstva, pri čemer naj bi Evropa postala ključni akter v svetovnem odzivanju na finančno krizo¹. V začetku novembra so se voditelji držav in vlad EU

¹ Sporočilo z dne 29. oktobra – COM(2008) 706.

strinjali, da je potreben usklajen odziv, in zaprosili Komisijo, naj pripravi predloge za razpravo na decembrskem srečanju.

Evropski načrt za oživitev gospodarstva

Evropski načrt za oživitev gospodarstva je odziv Komisije na sedanjo gospodarsko situacijo. Glede na razsežnosti krize EU potrebuje usklajen pristop, ki bo dovolj obsežen in dovolj ambiciozen, da bo ponovno vzpostavil zaupanje potrošnikov in podjetij. Povezati mora vse vzvode politik, ki so na voljo na ravni EU in na nacionalni ravni. Večina vzvodov ekonomske politike, zlasti tistih, ki lahko kratkoročno spodbudijo povpraševanje potrošnikov, je v rokah držav članic. Glede manevrskega prostora na področju fiskalne politike se države članice močno razlikujejo, zato je učinkovito usklajevanje še toliko bolj pomembno.

Vse države članice bodo morale sprejeti ukrepe za reševanje krize. Če bodo nacionalni ukrepi ustrezno usklajeni, lahko z njimi vzporedno dosegamo različne cilje. Kratkoročno lahko ublažijo udarec recesije. Lahko pa spodbujajo tudi strukturne ukrepe, s katerimi bo EU iz krize izšla močnejša kot prej, ne da bi pri tem ogrozili dolgoročno fiskalno vzdržnost. Zato ta načrt za oživitev gospodarstva daje poseben poudarek inovacijam in bolj ekološkim naložbam EU. Raven EU lahko deluje kot pospeševalka „pametnega ukrepanja“, ki bo s povezavo politik in sredstev EU državam članicam pomagalo izvesti naložbe, ki bodo ustvarile delovna mesta, povečale povpraševanje in okrepile sposobnost Evrope, da izkoristi prednosti globalizacije.

Strateški cilji načrta za oživitev gospodarstva so:

- hitro spodbuditi povpraševanje in povečati zaupanje potrošnikov,
- zmanjšati ceno upada gospodarstva za posameznike in njegov učinek na najbolj ogrožene dele prebivalstva. Številni delavci in njihove družine so ali bodo prizadeti zaradi krize. Ustrezni ukrepi lahko zaustavijo izgubo delovnih mest in nato pomagajo ljudem, da se hitro spet vključijo na trg dela in ne postanejo dolgotrajno brezposelni,
- pomagati Evropi, da se ustrezno pripravi in bo lahko izkoristila čas, ko bo evropsko gospodarstvo spet začelo rasti, tako da se bo lahko ustrezno odzvalo na zahteve konkurenčnosti in potrebe prihodnosti, kot je določeno v lizbonski strategiji za rast in delovna mesta. To pomeni izvajanje potrebnih strukturnih reform, podpiranje inovacij in vzpostavitev gospodarstva znanja,
- pospešiti prehod na nizkoogljično gospodarstvo. Tako bo imela Evropa dobre možnosti za izvajanje svoje strategije omejevanja podnebnih sprememb in spodbujanja varne oskrbe z energijo – strategije, ki bo spodbujala nove tehnologije, ustvarjala nova, „zelena“ delovna mesta in prinašala nove priložnosti na hitro rastočih svetovnih trgih, nadzorovala stroške gospodinjstev in podjetij za energijo in zmanjšala odvisnost Evrope od tujih energentov.

Za doseganje teh ciljev naj bi evropski načrt za oživitev gospodarstva:

- izkoriščal sinergije in preprečeval negativne učinke prenosa z usklajenim delovanjem,
- uporabljal vse razpoložljive vzvode politik, fiskalno politiko, strukturne reforme in reforme finančnih trgov ter zunanje ukrepe,
- zagotovil popolno skladnost med takojšnjimi ukrepi in srednje- do dolgoročnimi cilji EU,
- upošteval globalno naravo problema in oblikoval prispevek EU k mednarodnim odzivom.

Evropski načrt za oživitev gospodarstva predlaga proticiklični makroekonomski odziv na krizo, ki ga sestavlja vrsta ambicioznih ukrepov za podporo realnemu gospodarstvu. Cilj je preprečiti globoko recesijo. Načrt izhaja iz Pakta stabilnosti in rasti ter lizbonske strategije za rast in delovna mesta. Sestavljajo ga:

- takojšnja proračunska spodbuda v višini 200 milijard EUR (1,5 % BDP EU), ki bo zajemala povečanje proračunskih odhodkov držav članic v višini 170 milijard EUR (okoli 1,2 % BDP EU) in sredstva EU za podporo takojšnjim ukrepom v višini reda 30 milijard EUR (okoli 0,3 % BDP EU)
- ter več prednostnih ukrepov, ki izhajajo iz lizbonske strategije in so hkrati namenjeni prilagajanju gospodarstev EU dolgoročnim izzivom ob nadaljnjem izvajanju strukturnih reform, katerih cilj je povečati potencial rasti.

2. PODPORA REALNEMU GOSPODARSTVU IN POVEČANJE ZAUPANJA

Gospodarstva vseh držav članic so med seboj tesno povezana ter si delijo skupen notranji trg in številne skupne politike, zato mora vsak odziv vključevati monetarne in kreditne vidike, proračunsko politiko in ukrepe lizbonske strategije za rast in delovna mesta.

2.1. Monetarni in kreditni pogoji

2.1.1. Vloga Evropske centralne banke in drugih centralnih bank

V sedanjih razmerah ima monetarna politika ključno vlogo. Glede na nižja inflacijska pričakovanja v srednjeročnem obdobju je Evropska centralna banka (ECB) že znižala obrestne mere v evrskem območju, enako pa so storile tudi druge centralne banke v EU. ECB je s tem nakazala, da so možna nadaljnja znižanja obrestnih mer. ECB je že pokazala, kako pomembna je njena vloga pri stabilizaciji trgov, in sicer s posojanjem denarja bankam in prispevanjem k likvidnosti.

2.1.2. Vloga bank

Problemi v realnem gospodarstvu izvirajo iz nestabilnosti finančnih trgov. Trden in učinkovit finančni sektor je pogoj za zdravo, rastoče gospodarstvo. Zato je stabilizacija finančnega sistema prvi korak k zaustavitvi poslabšanja in spodbujanju hitrega in vzdržnega okrevanja. EU mora ohraniti ta skupni razvoj za ponovno vzpostavitev stabilnosti in zaupanja v še vedno nestabilnem finančnem sektorju ter zagotovitev pogojev za vzdržno okrevanje gospodarstva. Kriza je pokazala na tveganja v sedanjem upravljanju finančnih trgov, ki so se ali bi se lahko v obdobjih resnih pretresov uresničila ali postala sistematična. Reforma se bo v naslednjih mesecih izvajala z nespremenjeno hitrostjo, s čimer naj bi ponovno vzpostavili stabilnost in zaščitili interese evropskih državljanov in podjetij.

Predvsem pa je zdaj nujno, da banke ponovno prevzamejo svojo običajno vlogo in začnejo zagotavljati likvidnost ter tako podpirati naložbe v realno gospodarstvo. Države članice bi morale obsežno finančno pomoč, ki je bila zagotovljena bančnemu sektorju, uporabiti za spodbujanje vračanja bank k običajnim dejavnostim kreditiranja in zagotoviti, da se centralna znižanja obrestnih mer prenesejo na posojilojemalce. Komisija bo še naprej spremljala učinke ukrepov, sprejetih za podporo bančnemu sektorju, na gospodarstvo in konkurenco.

2.1.3. Vloga Evropske investicijske banke in Evropske banke za obnovo in razvoj

Sedanja kriza zahteva okrepljeno ukrepanje skupine Evropske investicijske banke (EIB). EIB bo v prihodnjih dveh letih svoje letne posege v EU povečala za približno 15 milijard EUR. Ker bo povečana dejavnost obsegala posojila, lastniški kapital, jamstva in financiranje z deljenim tveganjem, bo tudi pozitivno vplivala na dodatno financiranje iz zasebnih virov. V celoti bo paket, ki ga predlaga EIB, prispeval k mobilizaciji zasebnih virov, ki bodo podpirali dodatne naložbe v prihodnjih dveh letih. Da bi omogočile EIB, da poveča svoje dejavnosti financiranja, bi se morale države članice še pred koncem leta odločiti za vključitev rezerv EIB za povečanje njene kapitalske osnove v višini reda 60 milijard EUR, kar bo dalo zelo jasn politični signal trgov in občutno povečalo posojilno sposobnost banke. Tudi Evropska banka za obnovo in razvoj (EBRD) naj bi svojo sedanjo raven financiranja v novih državah članicah predvidoma povečala za 500 milijonov EUR letno.

2.2. Proračunska politika

Ponovna vzpostavitev zaupanja bo odvisna od sposobnosti Evrope, da spodbudi povpraševanje, za kar mora uporabiti proračunsko politiko v okviru prožnosti, ki jo omogoča revidirani Pakt stabilnosti in rasti. V sedanjih razmerah je proračunska politika še pomembnejša za stabilizacijo gospodarstev in ohranjanje povpraševanja.

Evropa se lahko s pričakovanim trendom zniževanja povpraševanja in njegovimi posrednimi učinki na naložbe in zaposlenost spopade le z obsežnim spodbujevalnim svežnjem. Zato Komisija predlaga, da države članice dajo soglasje k usklajenemu proračunskemu spodbujevalnemu svežnju, ki mora biti pravočasen, ciljno usmerjen in začasen ter ga je treba izvesti takoj.

V okviru nacionalnih proračunov za leto 2009 naj bi ta proračunska spodbuda znašala 170 milijard EUR, kar predstavlja 1,2 % BDP Unije, in naj bi imela velik pozitiven in hiter učinek na evropsko gospodarstvo in zaposlenost, poleg tega, da bo učinkovala kot avtomatski stabilizator. Odhodki in/ali znižanja obdavčitve, vključeni v proračunsko spodbudo, morajo ustrezati prožnosti, ki jo omogoča Pakt stabilnosti in rasti, ter krepiti strukturne reforme lizbonske strategije. Ta proračunska spodbuda mora biti začasna. Države članice se morajo zavezati k zaustavitvi proračunskega poslabšanja in ponovnemu izpolnjevanju srednjeročnih ciljev.

Da bi bil učinek proračunske spodbude čim večji, mora spodbuda upoštevati izhodiščni položaj vsake države članice. Ta seveda ni v vseh državah članicah enak. Države, ki so v dobrih časih izkoristile prednost in dosegle vzdržnejši javnofinančni položaj ter izboljšale svoj konkurenčni položaj, imajo zdaj več manevrskega prostora. V državah članicah, zlasti zunaj evrskega območja, ki se soočajo z velikimi zunanji in notranji neravnovesji, pa mora biti proračunska politika namenjena predvsem odpravljanju teh neravnovesij.

Proračunska spodbuda mora biti dobro načrtovana in temeljiti na naslednjih načelih:

(1) Biti mora pravočasna, začasna, ciljno usmerjena in usklajena

Nacionalni proračunski spodbujevalni ukrepi morajo biti:

- *pravočasni*, da lahko hitro podprejo gospodarsko dejavnost v obdobju nizkega povpraševanja, saj bi zamude v izvajanju lahko pomenile, da fiskalni impulz pride šele, ko se okrevanje že začne,
- *začasni*, da se prepreči trajno poslabšanje proračunskega položaja, ki bi lahko ogrozilo vzdržnost in nazadnje zahtevalo financiranje s stalnimi povišanji davkov v prihodnosti,
- *ciljno usmerjeni* na vir gospodarskega izziva (rastoča nezaposlenost, pomanjkanje posojil za podjetja/gospodinjstva itd. ter podpiranje strukturnih reform), s čimer se maksimira stabilizacijski učinek omejenih proračunskih sredstev,
- *usklajeni*, da pomnožijo pozitivni učinek in zagotovijo dolgoročno proračunsko vzdržnost.

(2) Vključevati mora tako odhodkovne kot prihodkovne instrumente

Na splošno velja, da ima diskrecijska javna poraba kratkoročno večji pozitiven učinek na povpraševanje kot znižanje davkov. Razlog je v tem, da nekateri potrošniki raje varčujejo kot trošijo, razen če je znižanje davkov časovno omejeno. Ob upoštevanju različnih razmer v državah članicah bi veljalo razmisliti o naslednjih ukrepih²:

- *javna poraba* kratkoročno vpliva na povpraševanje. Ukrepi, ki jih je mogoče izvesti hitro in ciljno prilagoditi tistim gospodinjstvom, ki jih je upočasnitev še posebno močno prizadela, se bodo najverjetneje skoraj neposredno prenesli v potrošnjo; taki ukrepi so npr. začasno povečanje transferov nezaposlenim ali gospodinjstvom z nizkimi dohodki ali pa začasno podaljšanje trajanja denarnega nadomestila za brezposelnost. To je mogoče doseči tudi s predfinanciranjem javnih naložb v projekte, ki bi koristili MSP in bi lahko podpirali dolgoročne cilje javnih politik, kot sta izboljšanje dotacij za infrastrukturo ali spopadanje s podnebnimi spremembami,
- *jamstva in subvencionirana posojila kot nadomestilo za sedanje nenavadno visoke premije za tveganje* so lahko posebno učinkovita v okolju, kjer je kreditiranje na splošno omejeno. Lahko pomagajo premostiti kratkoročno pomanjkanje obratnih sredstev, ki je trenutno problem številnih podjetij,
- *dobro načrtovane finančne spodbude* za pospeševanje prilagajanja gospodarstev EU dolgoročnim izzivom, kot so podnebne spremembe; mednje spadajo npr. spodbude za energetske učinkovitost,
- *nižji davki in prispevki za socialno varnost*: nižji prispevki delodajalcev za socialno varnost lahko pozitivno vplivajo na ohranjanje in ustvarjanje delovnih mest, nižja obdavčitev dohodkov iz dela pa lahko podpira kupno moč, zlasti za zaposlene z nizkimi dohodki,

² Splošna priporočila in konkretni ukrepi, povezani s prednostnimi področji, opredeljenimi v tem dokumentu, morajo biti združljivi z notranjim trgov in pravili o konkurenci, zlasti o državni pomoči.

- *začasno znižanje* ravni standardne stopnje DDV: da se ga izvesti hitro in lahko zagotovi fiskalni impulz za spodbuditev potrošnje.

(3) Izvajati jo je treba v okviru Pakta stabilnosti in rasti

Proračunsko politiko je treba izvajati v okviru Pakta stabilnosti in rasti ter s tem zagotoviti skupen in verodostojen okvir politike. Revizija Pakta iz leta 2005 omogoča boljše upoštevanje cikličnih razmer ob hkratni krepitvi srednje- in dolgoročne proračunske discipline. Okvir, ki je rezultat revizije, je v dobrih časih bolj zahteven, vendar v težkih časih omogoča več prilagodljivosti. Izredne razmere, ki združujejo finančno krizo in recesijo, upravičujejo usklajeno povečanje proračunskih odhodkov v EU. To bo morda povzročilo, da bodo nekatere države članice presegle referenčno vrednost 3 % BDP. Za države članice, ki domnevno izkazujejo presežni primanjkljaj, bo v časovnih okvirih, skladnih z okrepanjem gospodarstva, treba sprejeti korektivne ukrepe. To je povsem v skladu s postopki Pakta stabilnosti in rasti, ki zagotavljajo, da bo presežni primanjkljaj pravočasno odpravljen, kar bo zagotovilo dolgoročno vzdržnost proračunskih položajev.

Pakt stabilnosti in rasti bo torej uporabljen premišljeno in bo tako zagotovil verodostojne srednjeročne strategije fiskalne politike. Države članice, ki bodo izvedle proticiklične ukrepe, morajo do decembra 2008 predložiti posodobljen program stabilnosti oziroma konvergenčni program. V posodobitvi morajo podrobno pojasniti ukrepe, ki jih bodo izvedle za zaustavitev fiskalnega poslabšanja in zagotovitev dolgoročne vzdržnosti. Komisija bo nato na podlagi ažuriranih napovedi ocenila proračunske spodbujevalne ukrepe ter programe stabilnosti in konvergenčne programe ter predlagala smernice o ustrezni naravnosti, pri čemer bo izhajala iz naslednjih ciljev:

- zagotavljanje reverzibilnosti ukrepov, ki kratkoročno povečujejo primanjkljaj,
- izboljšanje oblikovanja kratkoročne proračunske politike z okrepitvijo ustreznih nacionalnih proračunskih pravil in okvirov,
- zagotavljanje dolgoročne vzdržnosti javnih financ, zlasti z reformami, namenjenimi omejevanju rasti odhodkov, povezanih s staranjem prebivalstva.

(4) Spremljati jo morajo strukturne reforme, ki podpirajo povpraševanje in spodbujajo vzdržljivost gospodarstva

Monetarna in fiskalna spodbuda mora zagotoviti takojšen kratkoročni učinek na rast in delovna mesta, ob tem pa mora celovit načrt za oživitev gospodarstva vključevati tudi ambiciozen **program strukturnih reform**, prilagojen potrebam posameznih držav članic in oblikovan tako, da bodo države članice po krizi močnejše kot prej. Razlog je delno v tem, da nekatere strukturne reforme lahko vplivajo tudi na kratkoročno okrepitev skupnega povpraševanja. Poleg tega so strukturne reforme potrebne za odpravo nekaterih vzrokov sedanje krize in izboljšanje sposobnosti prilagajanja gospodarstva, ki je potrebna za hitro okrepanje.

Vzdržljivo, prilagodljivo gospodarstvo prispeva k omilitvi neugodnih učinkov gospodarske krize. Lizbonska strategija je že utrdila evropske gospodarske temelje. Ustrezno prilagojene strukturne reforme, ki izhajajo iz lizbonske strategije, bi lahko bile primeren kratkoročen odziv politik na krizo, saj krepijo vzdržljivost in prilagodljivost gospodarstva. Države članice naj pretehtajo naslednje ukrepe:

- *spodbujanje kupne moči potrošnikov z boljšim delovanjem trga*: politike, ki izboljšujejo delovanje ključnih trgov, lahko pripomorejo k ohranjanju povpraševanja, in sicer tako, da vplivajo na zniževanje cen in s tem podpirajo kupno moč gospodinjstev,
- *reševanje nujnih težav v zvezi s konkurenčnostjo*: v državah članicah, ki imajo težave z inflacijo in konkurenčnostjo, je treba sprejeti nujne ukrepe za okrepitev povezave med mehanizmom za določanje rasti plač in rastjo produktivnosti,
- *spodbujanje zaposlenosti in lažje prehajanje na trgu dela*: danes je glavni izziv na trgih dela preprečiti negospodarno odpuščanje delavcev v industrijah, ki trenutno doživljajo kratkoročne motnje povpraševanja. Za reševanje teh težav bi bilo morda smiselno uvesti gibljivejši delovni čas ali okrepiti službe za zaposlovanje,
- *zmanjšanje zakonskih in administrativnih ovir za podjetja*: tovrstne reforme prispevajo k povečanju produktivnosti in izboljšujejo konkurenčnost. Med ukrepi, ki jih je mogoče izvesti hitro, so nadaljnja prizadevanja za zmanjšanje časa, potrebnega za ustanovitev podjetja.

2.3. Ukrepi na štirih prednostnih področjih lizbonske strategije

Da bi dosegli kar največje koristi in uresničili cilje načrta za oživitev gospodarstva, tj. zaščitili prebivalstvo in preprečili, da bi kriza odvrčala pozornost od dolgoročnejših interesov EU in potrebe po vlaganju v prihodnost, je treba zagotoviti tesno povezanost fiskalne spodbude in ukrepov na štirih prednostih področij lizbonske strategije (delovna mesta, podjetja, infrastruktura in energetika, raziskave in inovacije), kot je opisano v tem razdelku. V ta namen bo Komisija 16. decembra 2008 v okviru letnega lizbonskega svežnja za vsako državo članico izdala ločena poročila, ki bodo vključevala predloge priporočil.

Pametna kombinacija politik in sredstev EU lahko pospeši ključne naložbe in usmeri EU v prihodnost vzdržne blaginje. Enako pomembno je zagotoviti stabilne in predvidljive okvirne pogoje za povečanje zaupanja, olajšanje naložb in iskanje stroškovno najugodnejših rešitev za skupne probleme. Nekateri ukrepi, predlagani v tem razdelku, so namenjeni neposrednemu predfinanciranju sredstev EU, ki naj bi prispevala k fiskalni spodbudi in podprla države članice pri izvajanju njihovih politik. Drugi ukrepi so namenjeni izboljšanju okvirnih pogojev za prihodnje naložbe, zmanjšanju administrativnih ovir in pospeševanju inovacij. Ukrepi skupaj tvorijo celovit paket: njihove proračunske posledice morajo upoštevati načela, opisana v prejšnjem razdelku.

2.3.1. Ohranjanje zaposlenosti in spodbujanje podjetništva

Zaščita državljanov Evrope pred najhujšimi posledicami finančne krize mora biti najpomembnejša prednostna naloga. Njih – zaposlene, gospodinjstva ali podjetnike – bo kriza prizadela najprej. Pri spoprijemanju z učinki finančne krize na zaposlenost in socialne razmere morajo države članice aktivno vključiti socialne partnerje.

a) Delovna mesta

Izvajanje aktivnega vključevanja in celostnih politik prožne varnosti s poudarkom na aktivacijskih ukrepih, preusposabljanju in strokovnem izpopolnjevanju je bistveno za spodbujanje zaposljivosti delavcev, ki so izgubili delo, njihovo hitro ponovno vključevanje na trg dela in preprečevanje dolgotrajne brezposelnosti. V tem okviru bo pomembna tudi ustrezna socialna zaščita, ki zagotavlja spodbude za delo, hkrati pa ohranja kupno moč.

1. Uvedba obsežne evropske pobude za podporo zaposlenosti

a) Komisija predlaga poenostavitev meril za Evropski socialni sklad (ESS), podporo ter okrepitev predplačil od začetka leta 2009, tako da bo državam članicam omogočen hitrejši dostop do sredstev v vrednosti do 1,8 milijard EUR, s katerimi bodo:

- v okviru strategij varne prožnosti hitro **okrepile aktivacijske programe**, zlasti za nižje kvalificirane delavce, ki bodo vključevali osebno svetovanje, intenzivno (pre)usposabljanje in izpopolnjevanje strokovnih znanj delavcev, pripravištvo, subvencionirano zaposlovanje ter finančno pomoč za samozaposlitev in ustanovitev podjetja ter
- prilagodile svoje programe tako, da bo **pomoč namenjena predvsem najbolj ogroženim**, ter se po potrebi v tem obdobju odločile za polno financiranje projektov s strani Skupnosti,
- izboljšanje spremljanja razvoja in izpopolnjevanja **strokovnih znanj** ter njegovega **prilagajanja** obstoječim in predvidenim prostim delovnim mestom; to bo potekalo v tesnem sodelovanju s socialnimi partnerji, javnimi zavodi za zaposlovanje in univerzami;

v sodelovanju z državami članicami Komisija predlaga reprogramiranje odhodkov ESS, ki bo omogočilo izpolnjevanje nujnih prednostnih nalog;

b) Komisija bo predlagala tudi revizijo pravil **Evropskega sklada za prilagoditev globalizaciji**, da bo lahko hitreje ukrepala v ključnih gospodarskih panogah, in sicer s sofinanciranjem usposabljanja in posredovanja zaposlitev za delavce, ki so izgubili delo, ali pa z ohranjanjem kvalificiranih delavcev, ki jih bo industrija potrebovala, ko bo gospodarstvo začelo okrevati, na trgu dela. Komisija bo pregledala proračunska sredstva, ki so na voljo Skladu, z vidika izvajanja revidiranih pravil.

2. Ustvarjanje povpraševanja po delavcih

- države članice morajo **znižati prispevke delodajalcev za socialno varnost za zaposlene z nizkimi dohodki in tako spodbujati zaposljivost nižje kvalificiranih delavcev**. Države članice bi morale razmisliti tudi o uvedbi inovativnih rešitev (npr. sheme za delno subvencioniranje gospodinjskih del in otroškega varstva, začasno subvencioniranje zaposlovanja ogroženih skupin prebivalstva), ki jih že uporabljajo v nekaterih državah članicah,
- Svet mora pred svojim naslednjim pomladanskim zasedanjem leta 2009 sprejeti predlagano direktivo, ki bo trajno uveljavila **nižje stopnje DDV za delovno intenzivne storitve**.

b) Podjetja

Zadosten dostop do financiranja po zmernih cenah je pogoj za naložbe, rast in ustvarjanje delovnih mest v zasebnem sektorju. Države članice morajo uporabiti svoj vpliv z zagotavljanjem obsežne finančne podpore bančnemu sektorju, ki bo bankam omogočila, da spet začnejo opravljati svoje običajne dejavnosti kreditiranja. Za spodbujanje malih podjetij in podjetništva morajo EU in države članice sprejeti nujne ukrepe za občutno zmanjšanje administrativnih ovir za MSP in mikro podjetja, zlasti s prednostnim izvajanjem ustreznih predlogov Komisije. V ta namen je treba čim prej izvajati tudi evropski zakon o malih podjetjih.

Pravila o državni pomoči EU državam članicam dajejo številne možnosti za zagotavljanje finančne pomoči podjetjem, regijam in zaposlenim/nezaposlenim ter za spodbujanje povpraševanja. Hkrati ta pravila zagotavljajo, da so pogoji za vse enaki, da se državne pomoči uporabljajo za podpiranje ciljev EU, kot so raziskave in razvoj, inovacije, IKT, promet in energetska učinkovitost, ter da ne prihaja do neupravičenega izkrivljanja konkurence zaradi dajanja prednosti posameznim podjetjem ali panogam. V sedanjih izrednih razmerah je dostop do financiranja velik problem za podjetja, zato bo Komisija pripravilačasne smernice, ki dovoljujejo državno pomoč za posojila (glej okvir spodaj).

3. Izboljšanje dostopa do financiranja za podjetja

- **EIB je pripravila paket v višini 30 milijard EUR za posojila MSP**, s čimer je svojo običajno raven posojil temu sektorju **povečala za 10 milijard EUR**.
- EIB bo namenila tudi 1 milijardo EUR na leto več za **posojila srednje velikim podjetjem**, ki so ključni sektor gospodarstva EU. Nadaljnjo milijardo EUR bo EIB dodelila Evropskemu investicijskemu skladu (EIF) za instrument dolžniško-lastniškega financiranja,
- Komisija bo sprejela **poenostavljen sveženj**, namenjen predvsem **njenemu hitrejšemu odločanju o državnih pomočeh**. Vse državne pomoči je treba izvajati prek horizontalnih shem, namenjenih spodbujanju lizbonskih ciljev, zlasti raziskav, inovacij, usposabljanja, varstva okolja ter predvsem čistih tehnologij, prometa in energetske učinkovitosti. Komisija bo **začasno pooblastila države članice, da olajšajo dostop do financiranja za podjetja** s subvencioniranimi poroštvi in subvencioniranimi posojili za naložbe v izdelke, ki presegajo okoljske standarde EU³.

4. Zmanjšanje administrativnih ovir in spodbujanje podjetništva

Izhajajoč iz zakona o malih podjetjih ter z namenom, da občutno **zmanjšajo administrativne ovire za podjetja**, spodbudijo njihov denarni tok in prispevajo k temu, da se bo več ljudi usmerilo v podjetništvo, bi morale EU in države članice:

- zagotoviti, da bo mogoče kjer koli v EU **ustanoviti podjetje** v treh dneh brez

³ In sicer s povišanjem praga premije varnega pristana za rizični kapital s sedanjih 1,5 milijona EUR na 2,5 milijona EUR in dovoljenjem, da pod določenimi pogoji ter ob upoštevanju najvišjih zneskov (a) dodelijo pomoč za poroštva za posojila določenim podjetjem, ki težko pridobijo posojila in (b) dodelijo pomoč v višini do 50 % (za MSP in do 25 % za velika podjetja) referenčne vrednosti za posojila za naložbe v proizvodnjo izdelkov, ki so bili prej skladni ali so presegali standarde Skupnosti, ki povečujejo raven varstva okolja in še niso začeli veljati.

kakršnih koli stroškov in da bo formalnosti za zaposlitev prvega zaposlenega mogoče izpolniti na enotni dostopni točki,

- odpraviti zahtevo, da morajo **mikro podjetja** pripravljati letne računovodske izkaze (ocenjeni prihranki teh podjetij so 7 milijard EUR letno), ter omejiti zahtevani minimalni začetni kapital evropske zasebne družbe na en euro,
- pospešiti sprejetje predloga statuta **evropske zasebne družbe**, tako da bo od začetka leta 2009 omogočeno lažje čezmejno poslovanje MSP in njihovo delovanje v okviru enotnega sklopa predpisov o gospodarskih družbah po celotni EU,
- zagotoviti, da bodo javni organi **plačevali račune**, tudi malim in srednjim podjetjem, za dobave in storitve v roku enega meseca in tako zmanjšali likvidnostne omejitve ter sprejemali elektronsko izdajanje računov kot enakovredno izdajanju računov na papirju (tako bi lahko dosegli prihranek pri stroških v višini do 18 milijard EUR); treba je poravnati tudi morebitna zapadla plačila javnih organov,
- znižati ceno **patentnih prijav** in vzdrževanja za do 75 % ter prepoloviti stroške blagovne znamke EU.

2.3.2 Nadaljevanje vlaganj v prihodnost

Začel se je velik strukturni premik k nizkoogljičnemu gospodarstvu. Ta razvoj je priložnost za EU, da ustvari nova podjetja, nove gospodarske panoge in milijone novih, dobro plačanih delovnih mest. Sodelovati morajo vsi sektorji: tako je denimo pred kratkim sprejeta odločitev o pregledu stanja skupne kmetijske politike dodelila 3 milijarde EUR za podnebju prijazne naložbe v razvoj podeželja. Kratkoročni ukrepi na tem področju lahko Uniji prinesejo takojšnje, pa tudi trajne koristi. Komisija bo natančneje pojasnila pravni okvir za partnerstva med javnim in zasebnim sektorjem, namenjena izvajanju večjih naložb v infrastrukturo in raziskave, da bi olajšala ta način mešanega financiranja.

c) Infrastruktura in energetika

Ključ do čim večjega povečanja koristi in zmanjšanja stroškov je v izkoriščanju priložnosti za povečanje energetske učinkovitosti, na primer stavb, sistemov razsvetljave, hlajenja in ogrevanja ter drugih tehnologij, kot so vozila in stroji. V kratkem času je mogoče doseči pomembne pozitivne učinke za gospodinjstva in podjetja.

Hkrati mora Evropa pospešiti svoje naložbe v infrastrukturo, zlasti v okolju prijazne načine prevoza, ki so del vseevropskih omrežij (TEN), v omrežja IKT visokih hitrosti, energetske povezave in vseevropsko raziskovalno infrastrukturo. Pospeševanje naložb v infrastrukturo ne bo le omililo udarca gradbeništvu, v katerem se aktivnost v večini držav članic močno upočasnjuje, temveč bo izboljšalo tudi potencial Evrope za dolgoročno vzdržno rast. Predvsem na energetskem področju bi več pomembnih vseevropskih projektov pripomoglo k povečanju varnosti oskrbe z energijo v EU in vključitvi več držav članic v evropsko mrežo električne energije.

5. Povečanje naložb za posodobitev evropske infrastrukture

- Vsaj za naslednji dve leti je malo verjetno, da bo v **proračunu EU** porabljen celoten znesek, predviden v finančnem okviru. Zato Komisija predlaga, da se za leti 2009 in

2010 nameni dodatnih **5 milijard EUR za projekte vseevropskih energetskih povezav in širokopasovne infrastrukture**. Da bi to omogočila, se morata Svet in Parlament dogovoriti o reviziji finančnega okvira, pri čemer morajo odhodki ostati v okviru zgornjih meja veljavnega proračuna;

- kohezijska politika s finančnimi sredstvi, ki za obdobje 2007–2013 znašajo več kot 347 milijard EUR, zagotavlja obsežno pomoč javnim naložbam držav članic in regij. Vendar obstaja tveganje, da bo pritisk na nacionalne proračune upočasnil stopnjo načrtovanih naložb. Za takojšnjo spodbudo gospodarstvu **je treba pospešiti izvajanje projektov, ki se financirajo iz strukturnih skladov**. V ta namen:
 - bo Komisija predlagala povečanje predfinanciranja programov in tako omogočila hitrejši dostop do sredstev v višini do 4,5 milijard EUR v letu 2009,
 - države članice poziva, naj uporabijo prožnost, ki je na voljo za predfinanciranje projektov, s povečanjem deleža, ki ga financira Skupnost.
 - bo Komisija predlagala vrsto drugih ukrepov za pospešitev izvajanja velikih naložbenih projektov, lažjo uporabo sredstev finančnega inženiringa, poenostavitev pravil za odobritev predplačil upravičencem ter razširitev možnosti za povračilo upravičenih odhodkov na pavšalni osnovi za vse sklade,

pri čemer Komisija opozarja na nujnost hitrega sprejetja teh predlogov;

- Komisija bo do konca marca 2009 objavila razpis za zbiranje predlogov v vrednosti 500 milijonov EUR za **vseevropske prometne projekte (TEN-T)**, pri katerih bi se gradnja s temi sredstvi lahko začela pred koncem leta 2009. Tako bo mogoče porabiti obstoječa sredstva, ki bi bila sicer z revizijo srednjeročnega večletnega programa za omrežja TEN-T prenesena v leto 2010;
- Hkrati bo **EIB občutno povečala financiranje** ukrepov na področju podnebnih sprememb, varnosti oskrbe z energijo in infrastrukturnih naložb, in sicer za do 6 milijard EUR letno, obenem pa pospešila tudi izvajanje dveh inovativnih finančnih instrumentov, ki jih je razvila skupaj s Komisijo, tj. sklada za financiranje na osnovi delitve tveganja za podporo raziskavam in razvoju in instrumenta poroštev za posojila za projekte TEN-T, da bi spodbudila večjo vključenost zasebnega sektorja;
- **EBRD bo več kot podvojila svoja prizadevanja za energetske učinkovitost, omilitev podnebnih sprememb ter financiranje občin in drugih infrastrukturnih storitev**. To bi ob finančni udeležbi zasebnega sektorja lahko pomenilo naložbe v višini 5 milijard EUR.

6. Izboljšanje energetske učinkovitosti stavb

Države članice in institucije EU morajo z usklajenim delovanjem sprejeti nujne ukrepe za izboljšanje energetske učinkovitosti stanovanjskega fonda in javnih zgradb ter spodbujanje hitrega sprejemanja „zelenih“ izdelkov:

- države članice si morajo zastaviti zahtevne cilje, s katerimi bodo zagotovile, da bodo javne zgradbe ter lastniška in socialna stanovanja izpolnjevali najvišje evropske

standarde glede **energetske učinkovitosti**. Zagotoviti morajo tudi njihovo redno energetske certificiranje. Zaradi lažjega doseganja svojih notranjih ciljev naj države članice razmislijo o znižanju nepremičninskega davka na energetske učinkovite stavbe. Komisija je pred kratkim predložila predloge⁴ za obsežne spremembe na področju energetske učinkovitosti stavb ter poziva Svet in Parlament, naj njihovo sprejetje obravnavata prednostno,

- poleg tega bi morale države članice **reprogramirati** svoje operativne programe **za strukturne sklade** in nameniti večji delež za energetske učinkovite naložbe, vključno s socialnimi stanovanji, če jih financirajo. Za povečanje možnosti Komisija predlaga spremembe predpisov o strukturnih skladih, ki bodo podprle ta ukrep, ter poudarja potrebo po hitrem sprejetju sprememb,
- Komisija bo v sodelovanju z EIB in več nacionalnimi razvojnimi bankami ustanovila **sklad za energetiko, podnebne spremembe in infrastrukturo 2020**, iz katerega se bodo financirali kapitalski projekti in projekti navideznega kapitala,
- Komisija poziva države članice in industrijo, naj nujno razvijejo **inovativne modele financiranja**, npr. financiranje obnov z odplačili, porazdeljenimi na več let, na osnovi prihrankov pri stroških za energijo.

7. Spodbujanje hitrega sprejemanja „zelenih proizvodov“

- Komisija bo predlagala **nižje stopnje DDV na zelene proizvode in storitve, namenjene predvsem izboljšanju energetske učinkovitosti stavb**. Države članice poziva, naj zagotovijo nadaljnje spodbude za potrošnike, s katerimi bodo spodbudile povpraševanje po okolju prijaznih izdelkih,
- poleg tega bi morale države članice hitro **uveljaviti zahteve glede okoljske učinkovitosti** za zunanje električne napajalnike, porabo električne energije v stanju pripravljenosti in načinu izklopa, dekodežerje in fluorescentne svetilke,
- Komisija bo po nujnem postopku pripravila ukrepe za **druge proizvode, ki imajo zelo visok potencial za varčevanje z energijo**, na primer televizijske sprejemnike, domačo razsvetljavo, hladilnike in zamrzovalnike, pralne stroje, grelnike vode in klimatske naprave.

d) Raziskave in inovacije

Finančna kriza in pomanjkanje javnih in zasebnih finančnih virov, ki ga je povzročila, bi lahko napeljala nekatere države k odlogu ali občutnemu zmanjšanju načrtovanih naložb v raziskave in razvoj ter izobraževanje. To se je že dogajalo v preteklosti, ko so se gospodarske razmere v Evropi poslabšale. Če zdaj pogledamo nazaj, vidimo, da so take odločitve povzročile veliko izgubo kapitala in znanja in so zelo negativno vplivale na srednjeročni potencial rasti in zaposlenosti v Evropi. Imamo pa tudi primere držav, tako v Evropi kot zunaj nje, ki so bile dovolj daljnovidne in so v slabih gospodarskih razmerah povečale odhodke za R&R ter izobraževanje, s čimer so postavile temelje za svoj močan položaj na področju inovacij.

⁴ COM(2008) 755, 13.11.2008.

8. Povečanje naložb v raziskave in razvoj, inovacije in izobraževanje

Države članice in zasebni sektor bi morale povečati načrtovane naložbe v izobraževanje ter raziskave in razvoj (skladno s **svojimi notranjimi cilji na tem področju**), da bi spodbudile rast in produktivnost. Razmislijo naj o načinih za **povečanje naložb zasebnega sektorja v raziskave in razvoj**, na primer z zagotavljanjem fiskalnih spodbud, dotacij in/ali subvencij. Države članice bi morale ohraniti naložbe, namenjene izboljšanju kakovosti izobraževanja.

9. Razvoj čistih tehnologij v avtomobilski industriji in gradbeništvu

Za **podporo inovacijam v predelovalnih dejavnostih, zlasti v gradbeni in avtomobilski industriji**, kjer je povpraševanje v zadnjem času zaradi krize izrazito upadlo in ki se soočajo tudi z velikimi izzivi pri prehodu v zeleno gospodarstvo, Komisija predlaga uvedbo **treh obsežnih partnerstev med javnim in zasebnim sektorjem**:

- **v avtomobilski industriji, uvedbo „evropske pobude za zelene avtomobile“**, ki bo vključevala raziskave o številnih tehnologijah in pametnih energetskih infrastrukturah, ki so ključne za preboj na področju rabe obnovljivih in ekoloških virov energije, varnosti in pretočnosti prometa. Partnerstvo bi se financiralo s prispevki Skupnosti, EIB, industrije in držav članic v skupni vrednosti 5 milijard EUR. EIB bi zagotavljala posojila na osnovi stroškov proizvajalcem in dobaviteljem avtomobilov za financiranje inovacij, in sicer predvsem tehnologij, ki izboljšujejo varnost in okoljsko učinkovitost avtomobilov, npr. vozil na električni pogon. V pobudo je treba vključiti tudi ukrepe za spodbujanje povpraševanja, npr. znižanje nacionalnih davkov za registracijo in taks za uporabo cest za vozila z nižjimi emisijami, ter ukrepe za recikliranje rabljenih avtomobilov. Poleg tega bo Komisija podpirala razvoj mreže regionalnih in lokalnih organov za javna naročila za združevanje povpraševanja po čistih avtobusih in drugih vozilih ter pospešitev izvajanja pobude CARS21,
- **v gradbeni industriji, uvedbo „evropske pobude za energetske učinkovite stavbe“** za spodbujanje zelenih tehnologij in razvoj energetske učinkovite sisteme in materialov v novih in obnovljenih stavbah, ki naj bi močno znižale njihovo porabo energije in emisije CO₂⁵. Pobuda naj bi vsebovala pomemben regulativni in standardizacijski element in bo vključevala mrežo regionalnih in lokalnih organov za javna naročila. Ocenjena sredstva za to partnerstvo znašajo 1 milijardo EUR. Pobudo bi podpirali konkretni ukrepi na področju infrastrukture in energetske učinkovitosti, navedeni v točkah 5 in 6,
- **za povečanje uporabe tehnologij v predelovalnih dejavnostih, pobudo „tovarne prihodnosti“**: cilj pobude je podpirati proizvajalce v EU po sektorjih, zlasti MSP, pri prilagajanju na globalne konkurenčne pritiske in okrepitvi tehnoloških temeljev predelovalne industrije EU z razvojem in vključevanjem tehnologij prihodnosti, kot so inženirske tehnologije za prilagodljive stroje in industrijske procese, IKT in napredni materiali. Ocenjena sredstva za ta ukrep znašajo 1,2 milijarde EUR.

10. Hitri internet za vse

Hitre internetne povezave spodbujajo hitro razširjanje tehnologij, to pa ustvarja

⁵ Stavbe trenutno predstavljajo 40 % porabe energije.

povpraševanje po inovativnih izdelkih in storitvah. Opremljanje Evrope s to sodobno infrastrukturo je prav tako pomembno, kot je bila gradnja železnic v devetnajstem stoletju. Za povečanje prednosti Evrope na področju fiksnih in brezžičnih komunikacij ter pospešitev razvoja storitev z visoko dodano vrednostjo morajo Komisija in države članice v sodelovanju z zainteresiranimi stranmi razviti **strategijo za širokopasovne povezave** za pospešitev nadgradnje ali širitve omrežij. Strategija se bo financirala iz javnih sredstev, njen cilj pa je zagotoviti širokopasovni dostop na slabo pokritih območjih ter območjih, kjer so stroški dostopa visoki in kjer trg ne more zagotavljati teh storitev. Cilj je doseči 100-odstotno pokritost s hitrim internetnim dostopom do leta 2010. Poleg tega in zaradi nadgradnje delovanja obstoječih omrežij morajo države članice spodbujati konkurenčne naložbe v optična omrežja ter podpreti predloge Komisije za sprostitev radijskega spektra za brezžične širokopasovne povezave. Komisija bo v ta namen uporabila sredstva za ukrep iz točke 5 zgoraj, poleg tega pa bo za naložbe v navedena omrežja v letih 2009–10 namenila še dodatno milijardo EUR

3. ISKANJE GLOBALNIH REŠITEV

Izzivi, s katerimi se sooča EU, so del svetovnih makroekonomskih izzivov, na katere so opozorili udeleženci nedavnega vrha o finančnih trgih in svetovnem gospodarstvu v Washingtonu. Evropski načrt za oživitev gospodarstva bo del prispevka EU k tesnejšemu mednarodnemu makroekonomskemu sodelovanju, ki bo vključevalo razvijajoče se države in katerega cilj je ponovna rast, preprečevanje negativnih prenosov in podpora državam v razvoju. EU je v preteklih desetletjih veliko pridobila s povečanimi čezmejnimi kapitalskimi in trgovinskimi tokovi z razvitimi državami, vse bolj pa tudi z rastočimi gospodarstvi. Finančna kriza je pokazala, kako zelo soodvisen je postal svet. Izguba zaupanja v enem delu sveta je kmalu vplivala na finančne trge in se prelila v realno gospodarstvo s hitrostjo in v obsegu, ki upravičeno vzbuja zaskrbljenost. V današnjem svetu je pretres na enem sistemsko pomembnem finančnem trgu svetovni problem, ki ga je treba kot takega tudi obravnavati. Zato mora ključni del usklajenega odziva EU na gospodarski upad temeljiti na večji vključenosti naših mednarodnih partneric in mednarodnih organizacij. V sodelovanju z njimi si moramo prizadevati za reševanje izzivov doma in v tujini, med drugim tudi v državah v razvoju, ki bodo med najbolj prizadetimi.

Ohranjanje svetovne trgovinske aktivnosti

Okrevanje evropskega gospodarstva je odvisno od sposobnosti naših podjetij, da kar najbolj izkoristijo možnosti, ki jih ponujajo svetovni trgi. Ponovna trdna rast v evropskega gospodarstva bo odvisna tudi od njene izvozne sposobnosti. Ohranjanje odprtih trgovinskih povezav in naložbenih priložnosti je tudi najboljši način za omejitev svetovnega učinka krize, saj bo okrevanje svetovnega gospodarstva bistveno odvisno od vzdržne gospodarske rasti razvijajočih se gospodarstev in držav v razvoju.

Zato se moramo še naprej zavzemati za odprte trge po vsem svetu in ohraniti čim večjo odprtost lastnega trga, hkrati pa vztrajati pri zahtevi, da enako storijo tudi tretje države, zlasti z zagotavljanjem upoštevanja pravil STO. Za doseganje tega cilja mora Evropa obnoviti prizadevanja, katerih cilj je:

- doseči hitro soglasje o **svetovnem dogovoru o trgovini** na pogajanjih STO iz Dohe. Po ponovni zavezi, dani na vrhu v Washingtonu 15. novembra, je Komisija takoj okrepila prizadevanja s ključnimi partnericami STO za doseg soglasja o posameznih določbah do

konca leta. Uspešen krog pogajanj bo močan kratkoročen znak zaupanja v novo svetovno gospodarsko ureditev. Sčasoma bo potrošnikom in podjetjem po vsem svetu prinesel koristi v obliki nižjih cen z znižanjem preostalih visokih carinskih stopenj na ključnih partnerskih trgih,

- še naprej podpirati gospodarsko in socialno konsolidacijo držav kandidatk in **Zahodnega Balkana** v skupnem interesu EU in regije. Za ta namen bo Komisija namenila „paket za krizno odzivanje“ v višini 120 milijonov EUR ter zagotovila posojila mednarodnih finančnih institucij v višini 500 milijonov EUR,
- **vzpostaviti mrežo razvitih in celovitih prostotrgovinskih sporazumov** v sosednjih državah kot korak v smeri bolj povezanega regionalnega trga. V okviru sosedске politike lahko EU razvija Unijo za Sredozemlje in načrte za novo Vzhodno partnerstvo,
- okrepiti prizadevanja za sklenitev novih in ambicioznih **prostotrgovinskih sporazumih** z drugimi trgovinskimi partnericami,
- vzpostaviti tesen delovni odnos z novo administracijo ZDA, med drugim prek **čezatlantskega ekonomskega sveta**. Lahko bi si prizadevala tudi za učinkovitejše regulativno sodelovanje z drugimi vodilnimi industrijsko razvitimi državami, kot sta Kanada in Japonska,
- nadaljevati **dialog s ključnimi dvostranskimi partnericami**, kot so Kitajska, Indija, Brazilija in Rusija, za reševanje vprašanj javnega naročanja, konkurence in intelektualne lastnine.

Obvladovanje podnebnih sprememb

Kriza je nastopila v času, ko se začena velik strukturni premik k nizkoogljičnemu gospodarstvu. Cilj boja proti podnebnim spremembam je mogoče navezati na velike nove ekonomske priložnosti za razvoj novih tehnologij, ustvarjanje delovnih mest in izboljšanje varnosti oskrbe z energijo.

Dogovor o notranji strategiji za omilitev podnebnih sprememb, dosežen na decembrskem Evropskem svetu in z Evropskim parlamentom, bo okrepil vodilno vlogo, za katero si mora prizadevati EU pri prizadevanjih za sklenitev ambicioznega mednarodnega sporazuma o podnebnih spremembah na konferenci Okvirne konvencije Združenih narodov o spremembi podnebja (UNFCCC) v Københavnu ob koncu leta 2009.

Podpiranje držav v razvoju

Sedanja kriza bo dodatno prispevala k obstoječim pritiskom na države v razvoju, ki so pogosto v najslabšem položaju za spoprijemanje z navedenimi pritiski. Zato je toliko bolj pomembno, da EU in drugi akterji ostanejo zavezani uresničevanju razvojnih ciljev novega tisočletja. Morda bodo morale razvite države in regije, kot je EU, tudi razviti nove, prilagodljive in inovativne instrumente za pomoč državam v razvoju pri njihovem spoprijemanju s hitrimi učinki krize. Tak primer je nedavno uveden instrument EU za pomoč v hrani.

V času pred mednarodno konferenco o financiranju razvoja, ki bo potekala od 29. novembra do 2. decembra v Dohi, je še posebno pomembno, da še naprej podpiramo razvijajoče se države in države v razvoju na njihovi poti do vzdržne rasti. Na tem srečanju bo EU, ki je bila

v letu 2007 ponovno največja donatorka čezmorske razvojne pomoči, obnovila svojo zavezanost cilju, da do leta 2010 poveča čezmorsko razvojno pomoč na 0,56 % BNP, do leta 2015 pa na 0,7 % BNP. Tudi druge donatorje bo pozvala, naj nadaljujejo s prizadevanji za uresničitev teh ciljev.

Podpiranje trajnostnega razvoja, med drugim z doseganjem ciljev čezmorske razvojne pomoči in razvojnih ciljev novega tisočletja, pa tudi z reševanjem splošnih izzivov upravljanja, je v času gospodarske krize še toliko pomembnejše. Delitev koristi vzdržne rasti, obvladovanje podnebnih sprememb, varnost oskrbe z energijo in hrano ter dobro upravljanje so med seboj prepleteni izzivi, pri katerih imajo pomembno vlogo tudi mednarodne finančne institucije in drugi mednarodni organi.

4. SKLEPNE UGOTOVITVE

V prihodnjih mesecih, ko bodo učinki upočasnitve svetovnega in evropskega gospodarstva povzročili pritisk na delovna mesta in povpraševanje, EU nedvomno čakajo težki časi. Toda s skupnimi močmi lahko države članice in evropske institucije sprejmejo ukrepe, ki bodo obnovili zaupanje potrošnikov in podjetij, omogočili ponoven začetek posojilne dejavnosti in spodbudili naložbe v gospodarstvo ter tako pripomogli k ustvarjanju delovnih mest in iskanju novih zaposlitev za nezaposlene. **Evropski načrt za oživitev gospodarstva**, predstavljen v tem sporočilu, naj bi bil podlaga za hiter dogovor držav članic o tem, kako spet oživiti evropsko gospodarstvo.

Evropska komisija poziva Evropski parlament, naj v celoti podpre evropski načrt za oživitev gospodarstva.

Hkrati poziva voditelje držav in vlad, da na zasedanju 11. in 12. decembra 2008:

- (1) podprejo evropski načrt za oživitev gospodarstva;
- (2) zaprosijo Evropsko komisijo in Svet, naj s skupnimi prizadevanji zagotovita, da bodo skupni ukrepi na nacionalni ravni in na ravni EU znašali vsaj 1,5 % BDP;
- (3) zagotovijo, da bodo posodobljeni programi stabilnosti in konvergenčni programi, vključno z nacionalnimi spodbujevalnimi ukrepi, ocenjeni v skladu s postopki, določenimi v Paktu stabilnosti in rasti ob uporabi prožnosti, ki jo Pakt omogoča;
- (4) podprejo 10 ukrepov, predstavljenih v evropskem načrtu za oživitev gospodarstva; priporočijo Svetu in Parlamentu, naj pospešita zakonodajne aktivnosti, potrebne za izvedbo teh ukrepov;
- (5) se strinjajo, da se na podlagi prispevka Komisije pred pomladanskim zasedanjem Evropskega sveta v letu 2009, v katerem bo ocenila napredek pri izvajanju načrta, določijo morebitni novi ukrepi za spodbujanje okrevanja na ravni EU in držav članic;
- (6) še naprej tesno sodelujejo z mednarodnimi partnerji pri izvajanju rešitev na svetovni ravni za okrepitev svetovnega upravljanja in pospešitev gospodarskega okrevanja.